

Uudised

Hea klient!

Viimastel kuudel on enamik meediaväljaannetest toinud meid negatiivsete uudistega. Olgu märksõnadeks Eesti majanduslangus, järgmise aasta riigieelarve, sündmused Gruusias või siis tänavune ilm. Ilmast rääkides on minule jäänud tunne, et sellel aastal saavad ka paljud “linnainimesed” ilmastiku tekitatud probleemist aru ja selliseid lahmivaid kommentaare või mõtteavaldusi on vähem kuulda. Kõike seda negatiivset lugedes/kogedes tekib küsimus: “On meie igapäevases elus ka midagi positiivset?” Meil, Jõudluskontrolli Keskuses, on! Tulevikku vaadates on oluline, et meie uued teenused on leidnud tootjate poolt sooja vastuvõtu. Seakasvatajatele mõeldud Possu uus versioon on üle saamas oma sünniraskustest ning programmi kirjutamisel tehtud näpuvead on parandatud. Meeldivald positiivse vastuvõtu osaliseks on saanud selle aasta algusest piimatootjatele pakutav Koondaruanne, millele oleme loomapidajate soove arvestades lisaks teinud Farmi koondaruande. Omalt poolt oleme ehk vähem reklaaminud kõrvamärkide ja asendusmärkide saatmist meie piimaprooviautoga, kuid ka seda võimalust kasutavad loomapidajad järjest rohkem ja rohkem. Üha populaarsemaks muutub loomapidajatele loodud võimalus esitada loomade registri andmeid PRIAsse läbi Vissukese. Lisaks ilmus Soome põllumajandusajakirjas Käytännön Maamies nr 10/2008 artikkel, milles antakse igati positiivne ülevaade Jõudluskontrolli Keskuse tegemistest ning Eesti piimanduse arengu eduloost. Positiivsetele uudistele pani punkti septembrikuu Maamajanduses ilmunud prof Olav Kärde mõtteavaldus: “Meie jõudluskontrolli ja karjaaretuse süsteem on väga heal tasemel, seal töötavad asjatundjad ja väga pühendunud inimesed.”

Kaivo Ilves
Jõudluskontrolli Keskuse direktor

Lammaste geneetiline hindamine

Lammaste jõudluskontrolli läbiviijaks Eestis on Eesti Lambakasvatajate Selts, kes alates 2004. a teeb seda Jõudluskontrolli Keskuse loodud tarkvara ja andmehoiu teenust kasutades. Täiendava teenusena on JKKe kujundamisel lammaste geneetilise hindamise süsteem. Toimunud on esmane geneetiline hindamine ehk testhindamine. Hinnati viljakuse aretusväärtsus elusalt sündinud tallede arvu alusel ja jõudluse aretusväärtsus tallede 100 päeva massi alusel. Testhindamise tulemuste ja ühiste arutelude põhjal kujundab ElaS edasised sammud ametliku geneetilise hindamise tegemiseks.

Uendusmeelsed seakasvatajad

Lõppenud on üleminek Possu kolmandale versioonile – kõik jõudluskontrolli tegevad farmid töötavad Possu 3-ga. Suurimaks täienduseks on ülevaate saamise võimalus noorte, kasvavate sigade ööpäevast juurdekasvust, kasutatud sööda kogustest ja söödaväärindusest. Mitmel viimasel aastal on seasööt olnud kallis, aga sealiha müügist saadav rahasumma ei ole suurenenud. Seetõttu on omanikul oluline omada ülevaadet, kui hästi tema seakari väärib sööta juurdekasvuks. Seda mõjutab nii aretustase kui ka ratsioonide koostis. Söödäväärindus näitab, mitu kg sööta on kulutatud ühe kg juurdekasvu tootmiseks. Kui Possust tulevad söödakulu analüüsid näitavad liiga suurt numbrit, tähendab see ka suurt rahakulu. See omakorda sunnib üle vaatama ratsioonid ja kui need on optimaalsed, siis tuleb põhjust otsida seakarja aretustasemest.

Neid näitajaid hinnati kunagi Kehtna ja Tartu seakasvatuse katsejaamades, aga need asutused on tänaseks oma töö lõpetanud. Loodame väga, et Possu 3 suudab seda lõiku mingilgi määral asendada ja omanikud oskavad ööpäevaste juurdekasvude, sööda koguste ja söödaväärinduse analüüside abil üles leida oma farmi kitsaskohad ning need likvideerida. Tulenevalt farmi tootmise iseärasustest on programmi võimalik kasutada nii täistsükliliga seafarmis kui ka ainult emiseid või ainult nuumikuid kasvatavas farmis.

Andmete koosetamine kasvab

Pikalt kavandatud JKK jõudlusandmete ja PRIA veisteregistri andmete koosetamine käivitub selle aasta mais. Lühidalt – loomakasvataja saab Vissukese kaudu esitada samaaegselt mõlemale asutusele loomade poegimise/märgistamise ja väljamineku andmeid. Pakutud teenus on hästi vastu võetud – siiani on olnud 33 teenuse kasutajat, kes on saatnud e-PRIAsse 4600 kirjet, kusjuures populaarseimat, vasika märgistamist on saadetud 3000 kirjet, mis moodustab 8,5% piimaveiste märgistamise kirjetest.

Oleme veendunud, et koosetatud andmete maht kasvab edaspidi veelgi. Eelduse selleks annab teenuse edasiarendamine loomapidajate spetsiifilisi vajadusi arvestades. Aravete Agro OÜ soovil, kes saadab sündmusi failiga, lisasime võimaluse saata koos poegimise andmetega ka märgistamise andmed. Poegimise kirjes tuleb elusatele vasikatele anda täiendavalt vaid registrinumber. Märgistamisandmetes vajalik märgistamise kuupäev pannakse samaks poegimise kuupäevaga ja ehitise koodi, kus poegiv lehm asub, leiab programm. Vajadusel saab neid enne e-PRIAsse saatmist Vissukese PRIA-märkmikus muuta (põhjalikult on see kajastatud Vissukese failivahetuse juhendis).

Teine ettepanek tuli Estonia OÜlt sooviga lihtsustada noorloomade elusmüügi andmete esitamist. Suurtootja võib ühele ostjale müüa korraga palju loomi ja siis on loomakaupa andmete esitamine, kus muutub vaid looma registrinumber, väga tüütu. Nüüd saab anda elusmüüki kuni 20 loomale korraga.

Täiendav info aretuspullide valikuks

Kõrge piimatoodanguga lehmadel on sageli probleeme tiinestumisega. Augustikuu hindamisest alates saab aretaja oma karjale pulle valides vältida neid loomi, kellel on tütarde sigivusnäitajate alusel hinnatud sigivuse aretusväärtsus väga madal. Pullide suhteline sigivuse aretusväärtsus avaldatakse JKK piimaveiste geneetilise hindamise lehel koos suhtelise üldaretusväärtsuse SKAV tulemustega.

2008. a ICARi konverents

Seekordne Rahvusvahelise Jõudluskontrolli Komitee (ICAR) konverents toimus 16.–20. juunini Niagara Falls'is USAs. Konverentsi tööpäevad olid tihedad, käsitleti palju erinevaid teemasid, mis on seotud jõudluskontrolliga, aretusega ja loomade identifitseerimisega.

Konverents koosnes järgmistest seminaridest:

16. juunil oli põhiteemaks piimalaborites toimuv. Päeva esimesel poolel toimus ICARi laborite seminar (ühine seminar koos Põhja-Ameerika Piimalaborite Juhtide Assotsiatsiooniga (NALMA)), päeva teisel poolel oli NALMA seminar.

Laborite teema jätkus 17. juunil erinevate laboriseadmete tutvustamisega.

17. juunil toimus ühega kaks seminari – identifitseerimisalane seminar ning jõudluskontrolliorganisatsioonide juhtidele suunatud seminar.

Identifitseerimisalasel seminaril tutvustati ICARi rolli põllumajandusloomade märgistamise korraldamisel. ICARi ülesandeks on loomade identifitseerimise rahvusvaheliste standardite arendamine, identifitseerimisvahendite (nii plastik- kui elektroonilised kõrvamärgid, mikrokiibid, vatsaboolid) testimine ja tunnustamine, identifitseerimisvahendite ja nende tootjate registreerimine. ICARi identifitseerimise alamkomitee osaleb ISO töögrupis, mis tegeleb elektroonilise märgistamisega, jälgib loomakasvatavate ja tööstuse huvisid ning koos ekspertidega töötab välja identifitseerimisvahendite testimise ja kinnitamise põhimõtted. ICARi alamkomitee koos ISOga nõustab Euroopa Liidu Komisjoni lammaste ja kitsede elektroonilise märgistamise osas ning teeb koostööd teiste rahvusvaheliste organisatsioonidega. Alamkomitee eesmärgiks on eelkõige kasu tuua identifitseerimisvahendite kasutajatele, kelleks on loomapidajad, märgistamisteenuse osutajad ning riiklikud instantsid.

Seminaril osalejatele tutvustati ka plastik- ja elektrooniliste kõrvamärkide testimise nõudeid ning protsessi üldiselt ning räägiti, kuidas kõrvamärke Prantsusmaal testitakse.

Ka ICARi seminari ühel sessioonil käsitleti identifitseerimisega seotud teemasid ning tutvustati erinevate maade kogemusi elektrooniliste kõrvamärkide kasutamisel igapäevatoos.

Jõudluskontrolliorganisatsioonide juhtide seminaril räägiti jõudluskontrollist Kanadas ja Ameerika Ühendriikides.

18. juunil alanud ICARi seminar oli jaotatud sessioonideks:

Plenaaristungil andsid korraldajad ülevaate USA põllumajandusest ning piimatootmisest. Järgnevatel sessioonidel räägiti genoominfo kasutamisest aretuses, uutest tehnoloogiatest seemendusandmete käitlemisel, piimaveiste jõudluskontrollist erinevates riikides, teenustest ja toodetest, mis annavad jõudluskontrollile lisaväärtust ning uute tehnoloogiate mõjust jõudluskontrollile. Ettekanded olid ka villajõudlusest ning lammaste ja kitsede piimajõudluskontrollist.

Toimus ka ICARi üldkogu, kus ICARi alakomiteede ja töögruppide juhid esitasid aruanded kahe aasta jooksul tehtust, kinnitati uuendused rahvusvahelistes jõudluskontrolli eeskirjades, valiti ICARi juhatuse uued liikmed (Clara Diaz Hispaaniast ja Marco Winters Suurbritanniast). Üldkogul anti välja kaks kvaliteeditunnistust (*Certificate of Quality*): Suurbritannia firmale NMR (*National Milk Records*) ja Iisraeli tõuaretusühistule (*Israel Cattle Breeders Association*). NMRi kvaliteeditunnistusega on seotud ka JKK – taotlusedokumentidele andis hinnangu JKK direktor Kaivo Ilves.

Kui võrrelda jõudluskontrolli ja jõudluskontrolliorganisatsioone

Ameerikas jõudluskontrolliga Eestis, siis leidub seal palju erinevusi.

Kui meil võtab piimaproovid ja edastab andmed loomaomanik, siis seal on piimaproovide võtmine ja andmete edastamine üks jõudluskontrolliorganisatsiooni poolt pakutav teenus. Organisatsiooni palgal olev kontrollassistend on kui “müügimees”, kelle ülesanne on proovivõtu teenust ja andmeedastuse teenust müüa.

Meie jõudluskontrolli nurgakiviks on keskse andmebaasi ja Interneti-rakenduste pakkumine ning kasutamine. USA farmerid kasutavad laialdaselt personaalarvutite põhiseid farmi juhtimise programme, millest popularseimad on *Dairy Comp 305* ja *PCDART*. Kuna neil ei ole andmed keskses andmebaasis, siis on ka loomade geneetiline hindamine pisut keerulisem kui Eestis. Meeldiv oli nentida, et meie viimase aja pingutused pihuarvutite ja elektrooniliste märkide osas on ka Põhja-Ameerikas väga aktuaalne teema. Kahjuks ei õnnestunud meil nende kasutamist küll karjas näha, aga selletemalisi ülevaatlikke ettekandeid oli piisavalt.

Eestis otsime pidevalt erinevaid andmete töötlemise võimalusi ja viise, kuidas loomapidajale andmed võimalikult sobivaks kujundada. Sealsed jõudluskontrolliorganisatsioonid ei tegele andmetöötlusega ise, vaid tellivad selle enamikul juhtudel teenusena andmetöötluskeskusest. USA ja Kanada organisatsioonid panevad rõhku laboriteenustele ning otsivad võimalusi, kuidas saada piimaproovist võimalikult palju näitajaid, mis farmerile vajalikud on (haiguste diagnoosimine – paratuberkuloos, veiste viiruslik kõhulahtisus, leukoos). Lisaks jõudluskontrolliorganisatsioonidele tegelevad uute võimaluste otsimisega ka paljud ülikoolide juures asuvad uurimisinstiituteid ja piimalaborid.

Erinevaid jõudluskontrolliorganisatsioone võrreldes tõesime, et kõige paindlikum ja mitmekesisemat teenust pakuv oli organisatsioon, kus ühe juhtimise all olid nii piimalabor, IT-arendus kui andmetöötlus.

USA ja Kanada jõudluskontrollist on pikemalt juttu ajakirjas Tõuloomakasvatus nr 3/2008.

Järgmine suurem ICARi konverents toimub 2010. aasta juunis Riias.

Aire Pentjärv

Väliteenistuse juhataja

Kaivo Ilves

Direktor

Piima külmumistäpp

Vesi on koguseliselt piima suurim loomulik koostisosa. Vee ülesandeks on piimas sisalduvate ainete hoidmine lahustunud, emulgeerunud ja suspenseerunud kujul. Selline piima koostiskomponentide jagunemine viis tagab nende hea kasutamise organismi poolt. Samal ajal on piima suur veesisaldus ka piima suhteliselt lühikese säilivusaja ja kiire riknemise põhjuseks. Piima säilivust halvendab ka piimale tahtlikult või tahtmatult lisatud võõrvesi. Sellest tulenevalt on püütud välistada võõrvee sattumist piima. Võõrvee olemasolu selgitamine piimas on aga suhteliselt keeruline, sest loomuliku vee hulk piimas võib erinevatel põhjustel muutuda. Dr. Donald E. Pritchard, *Dairy Extension Specialist NCSU department of Animal Science* artiklis “Piima külmumistäppi mõjutavad faktorid” on toodud loomade söötmise mõjud piima külmumistäpile. “Söötmine võib mõjutada piima külmumistäppi märkimisväärselt. Kiudaine tase söödas

omab otseselt mõju külmumistäpile, vähese kiudainesisaldusega sööt mõjutab külmumistäpi nihet 0 °C suunas. Ka teised faktorid, nagu muutuv temperatuur ja tõug, võivad avaldada vastastikust mõju koos sööda kiudainesisaldusega piima külmumistäpile. Lehmadel, kes on üle viidud suure kuivainesisaldusega toidult haljale karjamaale (oletatavasti kõrgema kiudainesisaldusega toidult madalama kiudainesisaldusega toidule), võib esineda kohanemisperioodi kestel piima külmumistäpi tõus. Halvema kvaliteediga karjamaa võib põhjustada külmumistäpi tõusu. Põhjuseks võib oletada, et kiudainete tase on kõrgem ja energia ning teiste omastatavate toitainete hulk on madalam. (See võib põhjustada madalamat piimatoodangut ja võib mõjutada piimakomponente ning vere kontsentratsiooni). Pikal ajaperioodil ligipääsu piiramine vee ja/või sööda juurde võib avaldada mõju külmumistäpile. Kui lehmad on pikka aega jootmata ja seejärel joovad suurel hulgal vett, siis selle tagajärjel suureneb piima loomulik veesisaldus. Vastupidine mõju on suure koguse sööda tarbimisel pärast pikemat vaheaega.

Sool avaldab samuti mõju külmumistäpile. Kui soola (NaCl) taset eksperimentaalselt tõsteti 0-4%, siis külmumistäpp langes 0,005 °C.

Mõned uurimused näitavad kuidas külmumistäpp muutub aasta jooksul. Suveajal on märgata kõrgema külmumistäpiga piimaproovide arvu suurenemist (lähem nullile).

Kuumade ilmadega on piimatoodangu säilitamiseks kõige tähtsam loomade kvaliteetne söötmine ja jootmine”.

Eestis reguleerib toorpiima kvaliteediklassidega seonduva (sh külmumistäpp) põllumajandusministri 30.07.2008. a määrus nr 79.

Traditsiooniline meetod piimale võõrvee lisamise selgitamiseks on selle külmumistäpi määramine krüoskoopmeetodiga, mis on massanalüüsiks suhteliselt kallis. Selle asemel kasutatakse kaudset meetodit, mille puhul mõõdetakse piima elektrijuhtivust ja laktoosisisaldust ning kasutatakse empiirilist seost piima külmumistäpi arvutamiseks. Selline meetod on sobilik külmumistäpi määramisel normaalse piima puhul, mille laktoosisisaldus ja muu koostis ja konsistents on normaalne. Kõrgema soomaatiliste rakkude arvu ja muude kõrvalekallete puhul piimas ei ole kindlust, et analüüsi tulemus (külmumistäpp) hindab adekvaatselt võõrvee olemasolu piimas. Võõrvee olemasolu hindamiseks analüüsiti EL asutajamaades MilkoScan meetodil saadud kõrgema külmumistäpiga piimad uuesti krüoskoobiga. Sellise topeltanalüüsi lõpetamiseks kehtestas EL hügieeninõuete eeskirjas nõude, mis kohustas alla piirnõrmi külmumistäpi puhul veterinaare farmis otsustama, kas piimale on lisatud võõrvett.

Tähelepanu

Mõõtmisvahendite regulaarne kontrollimine. Kontrolllülpsil kasutatavate piima mõõtmise vahendite rikked ja/või ebaregulaarne hooldamine võivad kaasa tuua mõõtmisvigu, mis seavad karja toodangunäitajate tõesuse kahtluse alla. Selleks, et Jõudluskontrolli Keskus saaks klientidele tagada korrektsete toodanguandmete kogumise ja säilitamise, peavad kontroll- lülpsil kasutatavad kaalud olema kontrollitud 1 kord 24 kuu jooksul ja piimameetrid ning lüpsiplatside piimamõõturid 1 kord 12 kuu jooksul.

Laudalehest. Laudalehe täitmisel on vajalik kõigi laudalehe päises asuvate väljade täitmine. Lisaks kuupäevale on kindlasti tarvis märkida lüpside kellaajad ja piimaproovikasti number.

Sellisel toimis enamuse EL liikmesriike, kuni külmumistäppi hinnati ELis toorpiima kvaliteedinäitajana. Alates 1. jaanuarist 2006 ei ole toorpiima külmumistäpp ELis enam toorpiima kvaliteedinäitaja. Üheks põhjuseks on ebapiisav korrelatsioon krüoskoop- ja MilkoScan meetodi vahel, mille tulemusena ei ole selle meetodiga adekvaatselt võimalik hinnata piima võltsimist. See kajastub ka analüüsi “täpsust” hindavas külmumistäpi laiendmääramatuses. Näiteks on JKK piimalaboris külmumistäpi määramisel MilkoScaniga laiendmääramatus 1%. Kui analüüsi tulemusena saadi külmumistäpi väärtuseks näiteks -0,515 °C, siis 1% laiendmääramatuse puhul on analüüsi tulemuseks vahemik -0,510 °C kuni -0,520 °C, kus kõik külmumistäpi numbrid on ühesuguse tõenäosusega ja õiged. Sellest tulenevalt saab väita, et võõrvesi on piimas siis, kui piima külmumistäpp on analüüsi tulemusena -0,510 °C või kõrgem, sest uue määrase järgne mittelubatud tulemus piir on -0,515 °C.

Sellest loogikast lähtuvalt muudeti Taanis 1. jaanuarist 2007 hoiatuspiir varasemalt näitajalt -0,516 °C kuni -0,509 °C-ni, mida kontrollitakse kord nädalas. Piiri ületamisel makstakse piima eest 10% vähem. Saksamaal on piir -0,505 °C, kaks kontrolli aastas, mille ületamisel võetakse piima kilo hinnast ühe kuu jooksul maha 0,50 eurot 100 kg piima kohta (7,85 Eesti senti kg piima kohta). Hollandis on piir -0,504 °C, kaks kontrolli aastas, mille ületamisel võetakse piima kilo hinnast ühe kuu jooksul maha 0,45 eurot 100 kg piima kohta.

Mart Kuresoo

Laboratooriumi juhataja

Koondaruanne abistab piimatootjat

Alates 2007. aasta detsembrist on Jõudluskontrolli Keskusest võimalik tellida erinevaid karja andmeid ühendavat Koondaruannet, 2008. aastal lisandus võimalus saada sarnane analüüs ka farmide kaupa – Farmi koondaruanne.

Hea on tõdeda, et saame pakkuda piimatootjale vajalikku infot. Tõdemust kinnitab see, et septembri keskel oli Koondaruande tellijaid juba 138, Farmi koondaruannet saadame 11 loomapidajale.

Saadud tagasiside näitab, et sellist andmeid koondavat trükist on karja olukorra ja arengu hindamisel vaja. Trükisel on kasutajaid nii farmijuhatajate, aretusspetsialistide kui firmajuhtide hulgas.

Kindlasti ei kata Koondaruanne kõiki vajadusi. Ootame Teiepoolset tagasisidet, milliseid loomapidajale vajalikke teenuseid ja analüüse võiks JKK veel pakkuda.

Aire Pentjärv

Cargobussi kasutamine. Kui Teil tekib vajadus saata Cargobussiga piimaproovid või piimameetrid laborisse, siis tellige kindlasti uksest ukseni teenus kuni laborini (JKK laboratoorium, Kreutzwaldi 46, 51006 Tartu). Vastasel juhul viiakse saadetis Cargobussi Tartu terminali, kuhu see võib seisma jääda. Samuti ei tohi saadetist anda bussijuhile edasitoimetamiseks Tartusse. Laboril ei ole võimalust käia bussidelt pakke ära toomas.

Laudalehest. Teadmiseks loomapidajatele, kes ise sisestavad sündmusi – arvuti kaudu juba edastatud sündmust pole vaja laudalehele kirjutada ja JKKsse saata, see tekitab segadust ja asjatult vigu. Piisab andmete ühekordselt edastamisest.

Soome ajakirjas tutvustati Eesti piimatootmist

Eelmises lehes kirjutasime, et aprillis käisid JKKs ja kolmes farmis külalised Soomest. Augustis ilmus ajakirjas "Käytännön Maamies" sellest reisist kaks artiklit. Esimene tutvustas Eesti loomakasvatuse arengut ning JKKd, teine artikkel jutustas AS Tartu Agro tegemistest.

Ajakirjaniku tunnustuse pälvib Eesti kiire areng piimatootmises. Artiklis antakse kiitev hinnang ka JKK tegemistele. Erilist tähelepanu väärivad infotehnoloogia ja andmetöötuse areng. Eesti saavutusi kommenteerib Soome nõustamis- ja jõudluskontrolliorganisatsiooni ProAgria arendusjuht Juho Kyntäjä artiklis järgmiselt:

"Seitsmeteistkümne iseseisvusaasta jooksul on Eestis toimunud suured muutused. Alguses ei olnud areng sugugi vaid positiivne. Piimatoodang lehma kohta jõudis iseseisvumiseelsele tasemele 1997. a. Kui vaatame 2000ndatel toimunud arenguid, on piimatoodang lehma kohta Soomes kasvanud 145 kg aastas. Eestis on suurenemine olnud peaaegu kahekordne - 300 kg aastas. Keskmise toodangu erinevus on 2007. a tulemuste põhjal sellele vaatamata siiski veel üle 1700 kg. Toodangu osas on Eestis veel tegemist, et Soome karjadele järele jõuda, kuid see on võimalik. Teine oluline asi on piima kvaliteet, mis meil on juba varem korda saadud, kuid Eesti poolel jätkub seda tööd veel pikemaks ajaks."

Eesti jõudluskontroll on Kyntäjä arvates tasemel. "Soome ja Eesti jõudluskontrollis on ajalooliselt väljakujunenud erinevusi, kuid nende alusel ei saa süsteeme paremusjärjestusse panna."

Kyntäjä vaimustavad eestlaste poolt jõudluskontrolli jaoks tehtud programmid. "Lühikese ajaga on seal loodud paindlik süsteem, mis on mõneski kohas juba ees meil pikaajaliselt arendatud vahenditest."

Eestlastelt tasub Juho Kyntäjä sõnul käia hankimas kogemusi ja oskusi eriti suurte üksuste kohta. "Kuna karja suurus on meist ees, leidub Eestis oskusi, mida on vaja suurte komplekside juhtimisel nii tööjõu kasutamise osas kui ka selles, kuidas vabas turumajanduses hakkama saada. Eesti suurkarjade piimatootmise konkurentsivõime on selgelt soomlastest ees".

Tartu Agrot tutvustavas artiklis räägitakse ettevõttest tervikuna ja piimatootmise tulemustest. Ajakirjanik annab ülevaate aretustööst, loomade pidamisest ja söötisest ning muudest igapäevastest tegemistest karjas. Ettevõtte kõrge piimatootmise tase saab tunnustuse osaliseks.

Hiiumaa loomapidaja!

Oktoobrikuust alates teenindab Hiiumaa kliente Arne Põlluäär, kes on ühtlasi ka JKK zootehnik Saaremaal. Hiiumaa kontori asukoht ei muutu, ent uued vastuvõtuajad on iga kuu teine ja neljas kolmapäev kell 12.00-16.00.

Uus töötaja

Alates 1. septembrist müüb ja postitab kõrvamärke Ilme-Tiiu Jõudu.

Muhedat

Vana õpetaja kõnnib mööda teed ja näeb, kuidas Atsi talu noorem poeg üritab ümber läinud heinakoormaga midagi peale hakata.

"Tule puhka veidi, ajame paar sõna juttu, siis tulen sulle appi!" ütleb õpetaja. "Isale see ei meeldiks," vastab poiss ja harutab heinakuhja edasi.

"Ei noh, tule siis võta tilk vettki," jätkab õpetaja. "Isale see ei meeldiks," vastab poiss uuesti.

"No kas ta on sul mõni orjapidaja või? Kus ta on, õpetaksin teda lapsi kasvatama!" ärritub õpetaja. "Heinakuhja all," kõlab vastuseks.

Tööjuubelid

4. nov **Maire Põhjala** (Harjumaa zootehnik) – 10

16. nov **Mart Uba** (biomeetria sektori juhataja) – 30

3. dets **Mart Kuresoo** (laboratooriumi juhataja) — 35

www.jkkeskus.ee
keskus@jkkeskus.ee

Jõudluskontrolli Keskus
Estonian Animal Recording Centre

Kreutzwaldi 48A, Tartu 50094

Tel 738 7700
Faks 738 7702

Piimaveiste jõudluskontrolli alane nõustamine	738 7738
Sigade jõudluskontrolli alane nõustamine	738 7765
Kõrvamärkide müük	738 7762
Järvamaa klienditeenindaja	738 7751
Hiiu-, Ida-Viru-, Jõgeva-, Valga- ja Võrumaa klienditeenindaja	738 7752
Lääne-, Põlva-, Rapla- ja Tartumaa klienditeenindaja	738 7753
Lääne-Viru ja Pärnumaa klienditeenindaja	738 7754
Harju-, Saare- ja Viljandimaa klienditeenindaja	738 7759
Põlvnemisandmed (veised)	738 7756
Geneetiline hindamine (veised)	738 7731
Geneetiline hindamine (sead)	738 7735
Raamatupidamine	738 7704

Labor

Kreutzwaldi 46, 50094 Tartu	
Tel.	738 7726
Faks	738 7724
Piimameetrite testimine	738 7722
Piimaproovide vastuvõtt	738 7721
Piimaringid	738 7726

Maakondade zootehnikud

Maakond	Zootehnik	Asukoht	Tel	GSM	Tööaeg
Harjumaa	Maire Põhjala	Tuleviku 3, Laagri, Harju mk	tel 679 6419	gsm 516 7886	K 9.00-16.00
Hiiumaa	Aarne Põlluäär	Mäe 2, Käina	tel 463 1147	gsm 517 4320	2. ja 4. K 12.00-16.00
Ida-Võrumaa	Ludmilla Aan	Rakvere 27, Jõhvi		gsm 516 7816	2. ja 4. T 10.00-14.00
Jõgevamaa	Merle Lillik	Ravila 10, Jõgeva	tel 776 0048	gsm 516 7868	E 9.00-15.00; K 9.00-12.00
Järvamaa	Anne Rosenberg	Prääma küla, Paide vald	tel 385 0286	gsm 510 3312	E 9.30-12.00; K 9.30-15.00
Lääne-Võrumaa	Ludmilla Aan	Neffi 2, Rakvere	tel 322 7018	gsm 516 7816	E 9.00-14.00
Läänemaa	Maila Kirs	Posti 30, Haapsalu	tel 473 3007	gsm 509 4675	K 9.00-15.00
Põlvamaa	Evi Prins	Puuri tee 1, Põlva	tel 799 3007	gsm 520 6231	K 10.00-13.00
Pärnumaa	Malle Unt	Haapsalu mnt. 86, Pärnu	tel 443 3120	gsm 516 7878	E 10.00-14.00
Raplamaa	Maila Kirs	Kuusiku tee 6, Rapla	tel 485 5673	gsm 509 4675	E 9.00-15.00
Saaremaa	Aarne Põlluäär	Kohtu 10, Kuressaare	tel 453 1352	gsm 517 4320	E 9.00-15.00
Tartumaa	Merle Lillik	Kreutzwaldi 48A-215, Tartu	tel 738 7739	gsm 516 7868	1. ja 3. T 8.00-15.00
Valgamaa	Evi Prins	Lai 19, Valga	tel 764 1754	gsm 520 6231	2. ja 4. E 10.00-13.00
Viljandimaa	Saive Kase	Vabaduse plats 4, Viljandi	tel 433 3713	gsm 524 0147	T 9.00-14.00
Võrumaa	Evi Prins	Liiva 11, Võru	tel 782 1253	gsm 520 6231	T 10.00-13.00